

MEGJEJÉRMEGYELI NAPLÓ

Előfizetés belvárosban, vidéken:
 - 1 óra 2-50 K 1 óra 2-30 K
 - 1 évre 30 K 1 évre 30 K
 * S. érkezésnap és keddnaponként: szent István-ter! Telefon 206.

Felolós szerkesztő: Hajós József.

Ker. Nők Szövetségének első szociális estéje.

Igazán bűvös-bájos est volt. A muzsika varázsa, megyéspüspök ur közvetlenségével készrezen kedves szociális leckeje, végén Püspök Urunk hatvanadik születésnapjának lélekéből fakadó, spontán, tapsviharos ünneplése felhangoltak, elbűvöltek engem. Örülni, énekelni szeretnék: — lelkenedző lelkeim melódiaját becélnék elni a rípot betűibe. Beleszerettem Hermann hedűjének játékos lírájába, Püspök Atyánkat koszoruztam a koronázási mise Benediktus-ában — s az édes-meg Schumannt, szinte véle játszottam a meglelőkü művésznövel, kinek művészete nemcsak keze technikájában, hanem lelke meleg átérzésében van, mely ujjain nótázik.

Megyéspüspök ur előadásának a léleke a következő volt: A fejlődés a társadalmat szocializálja vagyis technizálja, de a társadalmat a társadalom azért nélkülözni nem tudja, a kettő egymást nem zárja ki, hanem különösen tökéletesíti és segíti és minősíti.

A társadalmi fejlődés az államélet, a nő a család. Valamint mond, de mereven szőszertint véve nem igaz. Az állami élet emberi élet. Hol emberi van, ott a lélek összes kristályosodással megvannak: jog és szeretet van az államban, szeretet s jog a családban. Fejlődés folytat a káritás mindinkább leszorul, a jognak és intézményeknek meg sokasulnak a számai. Amit azelőtt egyesek egyedi inspirációból külön-külön csináltak, azt ma intézményesen, törvényhozással, szociálpolitikaival oldják meg. Egyesek abból azt gondolják, hogy a káritás az anyukáriumba kerül. Folyton fejlődik s tért hódít a szociálpolitika, de természetellenes lenne s ezért abszurdum, hogy az élet legnagyobb és legtermészetesebb energiája, a káritás az életből leszoruljon. Itt kitért a megyéspüspök a szociálpolitika fogalmának meghatározására:

Szociálpolitika tárgya mindazok a rendelkezések, melyekkel az állam az egyes osztályok, hivatások gazdasági, egészségügyi, iskolai érdekéről s szükségleteiről gondoskodik. A liberális nemzetgazdaságtan, mely

az egyesek szabad s korlátlan érvényesülését hirdette osztályok rovására, kizárja a szociálpolitikat.

Ma van szociálpolitika, szegényügy, betegápolás, munkásvédelem. De a szociálpolitikai érzésnek még, nagyon kell fejlődnie. Legközelebbi teendőnek jelöli meg a Püspök Urunk a kézimunkások nyugdíjának rendezését. Ne kérdézi — folytata — honnan. Mindég, de kell! Ha kevésbé leszünk marciai-sok, de inkább keresztények, akkor lesz. Valamikor a korábbi felállításánál is azt mondták, honnan; ma ugyanazt hallom, mikor azt sürgetjük, hogy minden faluban legyen beteggondozó. Ne mondják, hogy gepeszt lett a társadalom. A jövő fejlődése nem ter bele a mai ember fejébe. Nézd a történelmet. A történelem fejlődést mutat. A fejlődés irányja tökéletesebb intézményes rendezés által. Mi ennek hívei vagyunk.

De ezzel nem zárjuk ki a káritást. Mi úgy dolgozunk a szociálpolitikában, hogy mellette megadjuk a káritás helyét s területét. Káritás hivatása, hogy az intézmények hasznához az egyedül-kel hozzájáruljon, kik azt kihasználni nem tudják, s hogy

ki, a káritatív ember tudja mit alkotott egyes tereken a szociális állam s az egyes ezen intézményekhez vezet.

Amint egyoldalúság volna a káritást kizárni, ép így nem szabad hinni, hogy a káritás mindent megold s elintéz. Tíz-ezer gyermek szorul segélyre Budapestben. A káritás erre gyűjtött 400000 koronát. Egy gyermekre jut ebből egész évre 40 korona, egy hónapra 33 korona. Ugyanekkor az állam Budapestben gyermekvédelemre két milliót, az egész országban husz milliót küldött. Hol van az a perseyező, ki ezt összegyűjti? Erdélyi menekült volt 600000. Est, Pester Loyd stb. összegyűjtött hat milliót. Tehát 10 koronára egy embernek. Az állam ráköltött 40 milliót.

Intézményes szociálpolitikai megoldás kell. De a káritás nincs számúve, Nem elég az intézmény, szeretet kell bele. Nem erő, hanem szeretet kell, meg erő — ez a jelszavunk. Kedvesen ajánlotta a Megyéspüspök a többi szociális estéknek a hallgatóság figyelmébe.

A ker. nők szövetsége mun-

kaprogrammját nincs módunkban ma ismertetni. A múlt évi lendület s energia úgy látszik nemcsak nem csökkent, hanem erősödött az egyesületben. Ezt igéri a nagyszabású munkaterv, melyet Kolb Emília olvasott fel.

Az estet bezárta Sréter Istvánné felszólalása, köszönete s üdvözlése, mely a Megyéspüspök viharos ünneplését vonta maga után, mit Ónagyméltósága kedvesen köszönt meg:

Sréterné üdvözlő beszéde.

Munkaprogrammunk elhangzott, de hallottunk egy másik programot is. És ezt a munkaprogrammot, lelki programot, mondhatnám élelprogramot jövők megköszönni munkatársaim, az egyesület nevében. Kegyelmes Püspök urunk, nem köszönhetjük meg szebben és jobban leszállását hozzánk, mintha követjük Nagyméltóságodat a magasságokba, melyek soha sem inmutus, de mindig fontos realitások. Igérjük, ha eddig dolgoztunk, kettőzött akaratral fogunk dolgozni ezután. Érezzük, mit Józsika Miklós írt a káritatív ember mindig boldogságot hanyagságra és tévelygésre, pedig ilyen méntesség nem értezik, mert senki soha semmi körülmény között sem

tól, hogy magadert és a közérdekert annyit jót tegyen, amennyit csak tehet! E kötelességért és még inkább egyesületünk programja inspirál bennünket.

Köszönöm szeretett és oly nagyrabecsült két művésznöknek, hogy a legcsodásabbal, a zenevel, lelkül legjavát adva: ünneppé avatni segítették az ünnepet.

Kegyelmes Püspök Urunk, szeretett Védnökünk! Engedje meg, hogy mielőtt bezárnám az estét, megemlékezzünk egy közlegő, nekünk kedves, országot érdeklő ünnepről. Az ünnepek 10-én van, de akkor Nagyméltóságod távol lesz, ma körünkben lthon van. Engedje, hogy ma vihessünk, ha nem is virágokat, de annál is szebbet, vihéssük hódolatunkat és hálaunkat születése ünnepeére. 60 év az örökévalókon dolgozóknak, az Isten szolgálatának élőnek rövid s mi kívánjuk, hogy 60 éve így folytatódjon! — Maradjon ebben az ifju tett vágyában és minden éveket megcáfóló erejében.

Az a pünkösdi vilg, mely égeti és ihleti, jobb világot sürgető nagy lelkét, világítson nekünk

soká! És ha éjszaka is van körülöttünk, mindenteló a világ pusztulásban és sötétség van, bizony sokszor saját lelkünkben is, ebben a pünkösdi lángolásban utat találunk.

Ha végig tekintünk a 60 éven és látunk egy tökéletes szép életet és látjuk az ombertársak boldogulásán dolgozó apostolt, a vezérünket, lehetetlen, hogy meg ne emlékezzünk, valakiről, mi nők: a nőről, az anyáról, ki bár magasztosan csak az otthonnak élt, de mégis segített dolgozni a nő kérdésen akkor, midőn mint nőideál élt fia előtt, midőn bele nevedt mindazt a szépet és nemeset, mely által a nőt tisztelt, emelő és a nő nemesbülésében bizó vezérünk lehetett. Meghajunk kegyelettel az anya emléke előtt és kérjük Kegyelmes Püspök Urat: miként élt az anyaeidél lelkében, úgy bizzon bennünk, úgy karolja fel továbbra is ügyünket!

A koronázási mise akkordja elhangzott, de mi azt tovább halljuk lelkünkben és ihletten érezzük, hogy van nagyobb a földi koronánál, melyet azt ékesítjük, kit követünk. És kérjük a Mindenható Istent, kié Kegyelmes Urunk minden gondolata és minden szivdobbanás, hogy áldja meg vezetőnket, Kegyelmes Püspök Urunkat, Isten éltesse soka mindnyájunkért. — Eljen!

A teremben még az ablakok

sgg ünnepeit, élén gróf Károlyi József főispánnal. Tudjuk, hogy az előadó személye s a művészek hirneve nagy vonzó erő volt. De azért nem tudjuk ellitkolni mi a ker. restauráció s szociális fejlődés munkásai örömmükét, mert a nagy érdeklődésből a szociális gondolkodás terhódítását olvassuk ki. Bizunk, hogy a gondolatot érdeklődést a tettek szocializmusa is követni fogja. Láttuk azt is, hogy Mátrai Rudolf igazgató ur mennyire készséges házigazdája a szociális estéknek. Ezt a megértését mi, a közvélemény, hála-lasan nyugtazzuk. —y—

— Ártóbblet a burgonyáért. A közlelmézési miniszter a hivatalos lap mai számában közzétett rendelettel az utolsó burgonyarendeletheben engedélyezett 5 koronás ártóbbletet a november elsejéig önként felajánlott burgonyaféleslegk után is engedélyezi.

Lássuk az igazságot!

A zsidó katonaszökevények.

A zsidók hetilapjának szept. 5-iki számában a Tisza-Iszvánhoz intézett nyílt levél írója tiltakozik az ellen: „mintha a zsidók és elsősorban a zsidók volna az, akik felmentés, vagy a menetszázból való „ellégás” útján ekaróának szabadtani a harcéri szolgálattól. Nagyméltóságod épp. oly jól tudja mint én, hogy ez nem felmentés az valóság, sőt tudja azt is, hogy a szolgálat alul való kibuvásnak van még sokkal aljabb formája is, amely ma — a háboru ötödik esztendőjében — már nem is oly ritka eset és ez a *desercio*. Meltóztatik azt is tudni, hogy a kötelességességnek ezt a súlyos formáját zsidó vallásu egyén majna meg nem követi el.”

Az „Alkotmány” tegnap számból pedig épen ellenkezőleg azt tudjuk meg, hogy a zsidók a katonaszökevények oroszlanrészt, alkotják. Időzzük az Alkotmányt:

Egy pillantás azokba a könyvekbe, amelyek a katonai igazgatás és rendszert adatait ölelik fel, magyarázatát adja annak, hogy miért tartja szükségessnek a zsidó szökevények a hosszunapi razziaért csoport országos lármával megakadályozzon minden hasonló intézkedést és hogy az, ami Máramaroszigeten történt, a Prohászka büne-e és nem azoké, akik vérázító módon éltek vissza a háborus helyzetet? Ime néhány számadat:

A 85. cs. és kir. közös hadseregészítő kerületnek, amely Máramaros és Ugocsa megyéket foglalja magába, október 1-én volt 1451 olyan katonaszökevénye, aki a bevonulási parancsnak nem tett eleget ebből 1088 zsidó. Az eredmény tehát ez:

Katonaszökevény	1451
Keresztény	363

Huszonhatezer csavargó gyermek.

Az elmúlt évben Budapesten, az ország szívében — ahol a kulturától már szédülnek az emberek — 26 ezer gyermek nem járt az iskolába. Hogy miért ilyen óriási az iskolánélküli gyermekek száma? Erre nézve több háborus ok merült fel. Ha belemlyünk ebbe a tömegbe, amely az iskolát csak kívülről látja és megkérdézzük, hogy hát te, te, miért nem megy iskolába, erre ilyen feleleteket kapunk:

- Nekem munkába kell járni mert otthon nincs mit enni.
- Én otthon vigyázok a kisebb testvéreimre, mert apám katoná, anyám dolgozni jár és csak este jön haza.
- Nekem nincsen cipóm, se ruhám, mezitláb és piszkos rongyokban nem mehetek az iskolába.

Ebben a kimutatásban természetesen nincsen benn az erdőktől bujkáló zsidók száma. Ezek statisztikáját összeállítani majdnem lehetetlen, mert hol jelentkeznek és rövid ideig katonai szolgálatot teljesítenek, hol ismét elhútnak és penzen vásárolt szabadságjeveleikkel jelentkeznek.

Ime egy másik adat. A 12. számú honvéd hadkiegészítő parancsnokságnál, amely ugyancsak Máramaros és Ugocsa vármegyékre terjed ki, 1917 július 1-től a mai napig 420 egyén ellen indítottak eljárást szökes és védőtövezettesség ellen elkövetett más bűnök miatt. Ezeknek statisztikája így alakul:

Eljárás folyt	426
Ebből zsidó	363
Keresztény	63

Ellenvehetné valaki, hogy ez az arány szám megfelel annak a többségnek, amivel a zsidóság két varmegye összlakosságában szerepel. Ez nem áll, mert a zsidóság Máramaros és Ugocsa alandó lakosságának a legutolsó népszámlálás adatai szerint 15 százalékát alkotja (Máramaros és Ugocsa összlakossága 449.460, ebből zsidó 77.511); már pedig a 85. hadkiegészítő szökevénylistájában a zsidók nem 15 százalékkal, hanem 76 százalékkal szerepelnek és az összlakosság 85 százalékát kitevő keresztények a katonaszökevények között csak 24 százalékkal vannak képviselve.

Ezek a számok hangoz bizonyítéka annak, hogy a katonaszökevényeket a zsidók között kell keresni: és hogy a máramarosi zsidó karhatalmi zászlóalj parancsnokának alapos oka volt feltételezni azt, hogy a máramarosi katonaszökevényeket a zsidóságban találja meg. Tehát: nem a „Prohászka büne” az, hogy itt keresték azokat, akik nemcsak a katonai szolgálat alól való kibuvással vétenek kötelességük ellen, hanem a szabadságjeveleikkel is — a közérdek rovására használják fel.

Vannak aztán gyerekek ezrével, akik minden szülei felügyelet nélkül eleszarognak az utcákon, rossz társaságot alakítanak. Betörő, tolvaj társaságokat szerveznek. Mások újságokat árulnak, a vasutak körül hordároskodnak, nyáron a játszótéren, télen a kocsolyázó pályák környékén lopják a napot. Így megy 26 ezerre azok száma, akik csak itt úgy nőnek fel, mint a dudva, sőt tekintve ma a gyermekek környezetét, csak megrémülve gondolhatunk a jövőre, mert ismert dolog, hogy az iskolázatlan tömegből kerül ki a társadalom legelzüllöttebb alakja.

Természetes, hogy iskola nélkül leginkább a legrosszabbul kereső munkásosztály gyermekei nőnek fel. Pedig ennek volna szükségé a tudásra, mert hisz ez fizikai erején kívül nem igen vihet egyebet az élet, a kenyérkereset, vagy munkájába.

Napirendre e szomorú kérdés fölött azzal nem térhetünk, hogy sajnálkozva megállapítjuk kulturális helyzetünknek eme sötét foltját. A zsidóság vége erélyesen a kezébe az iskolázatás ügyét és ha már elmulasztotta a multban, úgy pótolja ezt a jövő iskolái évben és iskolázatása a törvény legnagyobb szigorával az összes iskolaköteles gyerekeket. Mert az mégis csak a legnagyobb kulturszegény Budapestnek, és több vidéki városnak is, hogy a káprázatos iskolaplatok mellett itt csavargók, börtöntölelékek tízezerszámra nőnek fel. Az iskolába velük, míg a börtönbe nem kerülnek!

Itt említjük meg, hogy nálunk is elkezdte az iskolagyermek gondosabb ellenőrzése. Mert pl. tarthatatlan állapot az, hogy a Selyemúton élők osztályának most nincs tanítója s a gyermekek fegyvelmezetlenül lézengnek, magukra hagyva az osztályban.

HÍR E K.

Zarándoklat Bodajkra. Megnehezült az idők járása fölöttünk, ezarves nemzet történelmünk leg súlyosabb korszakainak egyikét éljük. Reményiség és kétség dúljak lelkiünket. A háboru veres madára s a béke megfektet; üldözött fohárgalambja szárnyalnak. Mi eszöndes jomondással várjuk a jövőt s szeméink az eget keressük. A magyarok nagyvaszonvához, a segítő szüz Marához folyamodunk, segítségért, vigasztalásért.

Ezért hívunk benneteket, kedves hiveink Bodajkra.

A zarándoklat utolsó részét legfeljebb 10 órakor indulni kell vonaton.

Részvételi jegy személyenként 2 koronáért kapható a belvárosi és felsővárosi szövetkezetekben, valamint a két plebánia sekrestyéjébenél. Bilkei Ferenc plebános Kisteleki István esp. plebános.

A Fejérmegyei Talajmivelő Társaság tegnapi ülésén referáltak az eddigi munkákról. Így immár teljesen elkészítve, kerül a szervező bizottság javaslata a f. hó 8-án, kedden d. e. 11 órakor tartandó alapító-ülés elé. A javaslat az, hogy az alapítók most már haladéktalanul bocsássák ki a részvény aláírási felhívást. A Talajmivelő r. t. alapítókéje egyelőre 1.000.000 korona lesz, amely 2000 darab 500 korona névértékű részvényből fog állani. Az alapítókat azonban az alapítók, vagy később az alakuló közgyűlés a szükséghez képest felemelheti. A részvényjegyzési határidő f. évi november 15-ében fogják megállapítani és a jegyzések eredményének ismeretében fognak határozni az alapítók.

Térzene a Megyéspüspök tiszteletére. A katonaság s a városi hatóság szombaton délután 5 órától 6 óráig a püspöki palota előtt Prohászka Ottokár 60-ik születésnapjának neplésére ténzeret tartott.

Zeneiskolai hír. A Székesfehérvári Zenekedvelők Egyesülete, az általa fenntartott zeneiskola évi segélyének 1000 koronáról 3000 koronára való felemelése tárgyában kérelmet terjesztett elő a városi törvényhatósági bizottságnál. A Zenekedvelők Egyesületének, mely a háboru folyamán, mint zeneiskolát fenntartó testület, oly fenyesen megállta helyét, ezen minőségében — míg a zeneiskola fenntartásában változás nem áll be, (vagyis míg az nem városi hatóságé) — továbbra is működnie kell és kitől várja ennek lehetőségét, ha nem a város közönségét, a melynek érdekében működik. Mi, a magunk részéről bizonyosra vesszük e minden tekintetben jogos kérelmem méltánylását, illetve teljesítését.

Birtokbérleti pört tárgyal ma folytatott a fehérvári ar. törvényszék. Az esetet özv. Szegény-Mátyás Lászlóé ar. örmé indította Auspitz Ignac szökevényházi bérlet ellen hasznabérlet megszüntetésért. A szökevényházi birtoknak hasznabérletje a néhai beült nagybörvő özege. A birtokor Auspitz Ignac bérl. Normális időben a beületi idő ez október 1-én járt volna le. Kommanrendelet azonban egy évvel később, hogy a háboru alatt lejárt hasznabérlet szerződés csak közös megegyezéssel megszüntethető meg, vagy pedig ha a bérbeadó ezirant a hasznabérlet megszüntetését a f. év június 30-ig kérelme nyújt be. A grófok, mert a beület megszüntetése érdekében a tárgyalások Auspitzal folytatottak, közben a bérletet Klára Karl István helybeli nagykereskedőnek Auspitzal azonban a megegyezés nem jött létre, a hasznabérlet bizottság elé nem vitte.

A zarándoklat utolsó részét legfeljebb 10 órakor indulni kell vonaton. A részvételi jegy személyenként 2 koronáért kapható a belvárosi és felsővárosi szövetkezetekben, valamint a két plebánia sekrestyéjébenél. Bilkei Ferenc plebános Kisteleki István esp. plebános.

Halálozások. Dömötör László gymnasiumi tanuló, Dömötör Géza mőri főszolgabíró fia, f. hó 4-én elhunyt. Tegnapi délután volt temetése — Kőfejtő Lajos, Hirtling Mária férje folyó hó 5-én elhunyt 72 éves korában. Temetése ma d. e. 4 órakor lesz a Széchenyi-utca 79. sz. gyászházban.

Eladták a rekvirált tengert. A rekviráló hivatal felelettelére a rendőri büntető bíróság ma d. e. elítélte özv. Páli Imréné Sárca-utca 28. sz. általi lakost 350 K., — Szili István Almási-telepi lakost 600 K., — Kulcsár Jánosné Sárca-utca 29. sz. a. lakost pedig 300 K. pénzbírságra, vagy megfelelő elzárásra, mert a rekvirált tengert eladták.

